

Sygn. akt III Ua 9/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2015r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Teresa Suchcicka (spr.)
Sędziowie:	SSO Monika Obrębska SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	sekr. sądowy Przemysław Dudziński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 czerwca 2015r. w O.

sprawy z odwołania R. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrołęce

z dnia 13 lutego 2015r. sygn. akt IV U 248/14

orzeka:

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 listopada 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił R. R. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 1do18 listopada 2014r.

R. R. złożył odwołanie od ww. decyzji, wskazując, że decyzja ZUS nie jest zgodna z prawem i orzecznictwem Sądu Najwyższego.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie,

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2015r. w sprawie IV U 248/14 Sąd Rejonowy w Ostrołęce zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał R. R. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 1do18 listopada 2014r.

Sąd Rejonowy ustalił, że odwołujący się R. R. zatrudniony jest na pół etatu w firmie (...) sp. z o.o. z w W., na stanowisku pracownika ochrony.

W dniach od 01 listopada 2014 r. do 12 listopada 2014 r. i od 13 listopada 2014 r. do 18 listopada 2014 r., R. R. przebywał na zasiłku chorobowym. Było to spowodowane niezdolnością do pracy orzeczoną zaświadczeniem lekarskim (...) seria (...) (za okres od 01.11.2014 r. do 12.11.2014 r.) oraz (...) seria (...) (za okres od 13.11.2014. do 18.11.2014 r.)

Odwołujący R. R. został powołany w skład Obwodowej Komisji Wyborczej nr (...) z siedzibą w Przedszkolu nr (...), ul. (...) w W. i w dniu 03 listopada 2014 r. uczestniczył w szkoleniu członków obwodowych komisji wyborczych. W dniach 16 i 17 listopada 2014 r., odwołujący wykonywał zadania członka Komisji Wyborczej związane z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem wyników głosowania w obwodzie w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego, zarządzonych na dzień 16 listopada 2014 r., za co otrzymał jednorazową dietę w wysokości 300,00 złotych.

Decyzją z dnia 26 listopada 2014 r., znak: (...), nr sprawy (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. Inspektorat w W. na podstawie art. 17 i art. 68 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2014 r., poz. 159) odmówił odwołującemu R. R. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 01 listopada 2014 r. do 18 listopada 2014 r.

W świetle tak poczynionych ustaleń Sąd Rejonowy uznał odwołanie za zasadne. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., 159 z późn. zm.), ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Zasiłek chorobowy ma zabezpieczać pracownikowi środki utrzymania w okresie, kiedy stan zdrowia stanowi czasową przeszkodę w ich zdobywaniu. Utrata prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 oparta jest na założeniu nierzetelności zwolnienia lekarskiego, tj. na uznaniu, że jeżeli zaistniały wymienione zachowania, to w rzeczywistości nie zachodziła sytuacja chroniona prawem, a pracownik nadużył prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Utrata prawa do zasiłku chorobowego w okolicznościach art. 17 ustawy zasiłkowej ma na celu nie tyle represjonowanie ubezpieczonego za zachowanie sprzeczne ze statusem chorego, lecz raczej przeciwdziałanie wypłacie świadczeń (zasiłku chorobowego) w okolicznościach, które ustawodawca ocenia jako nadużycie prawa (por. Komentarz do art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa; Inetta Jędrasik-Jankowska; LexPolonica).

Sąd I instancji podniósł, że kwestią sporną w sprawie pozostawało ustalenie, czy wykonywanie przez odwołującego zadań członka Komisji Wyborczej związanych z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem jego wyników w obwodzie w wyborach do jednostek samorządu terytorialnego i pobranie z tego tytułu jednorazowej zryczałtowanej diety miało charakter wykonywania pracy zarobkowej lub było niezgodne z celem zwolnienia.

Sąd Rejonowy nie podzielił w tym zakresie argumentacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W opinii Sądu, w niniejszej sprawie, organ rentowy błędnie zakwalifikował przedmiotowe zachowanie odwołującego, jako wykonywanie pracy zarobkowej.

Okolicznością bezsporną w przedmiotowej sprawie jest fakt uczestnictwa R. R. w dniu 03 listopada 2014 r. w szkoleniu członków obwodowych komisji wyborczych, za co odwołujący nie otrzymał żadnych pieniędzy oraz wykonywanie w dniach 16 i 17 listopada 2014 r. zadań członka Komisji Wyborczej związanych z przeprowadzeniem głosowania i ustaleniem jego wyników w wyborach do jednostek samorządu terytorialnego, za co odwołujący otrzymał łącznie jednorazową zryczałtowaną dietę w wysokości 300,00 złotych.

R. R. stwierdził, że na członka Komisji Wyborczej zgłosił się jeszcze przed wypadkiem, który miał w dniu 07 października 2014 r., chciał się jedynie społecznie udzielić i zaznaczył, iż nie podjął pracy zarobkowej i nie otrzymał wynagrodzenia za pracę.

Okoliczność wykonywania podczas zwolnienia lekarskiego pracy zarobkowej wyjaśnia w wyroku z dnia 05 czerwca 2008 r. Sąd Najwyższy (III UK 11/08, Lex nr 494137) wskazując, że o zakwalifikowaniu wykonywania określonych czynności jako „pracy”, nie decyduje charakter stosunku prawnego, na podstawie którego są one wykonywane, ale rodzaj tych czynności. W pierwszej przesłance z art. 17 ust. 1 chodzi bowiem nie tylko o wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku zatrudnienia, ale także o wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Natomiast w wyroku z dnia 04 kwietnia 2012 r. (II UK 186/11) Sąd Najwyższy precyzuje, iż wykonywanie pracy zarobkowej w rozumieniu art. 17 polega na podjęciu działań stanowiących realizację obowiązków pracowniczych lub wynikających z innego stosunku prawnego obejmującego świadczenie pracy.

W ocenie Sądu, nie ma podstaw, by uznać, że uczestnictwo R. R. w pracach Komisji Wyborczej wyczerpywało znamiona wykonywania pracy zarobkowej. Praca zarobkowa wykonywana jest najczęściej w oparciu o zawartą wcześniej umowę o pracę z uwzględnieniem warunków określonych w Kodeksie pracy, może ona również wynikać z szeregu umów cywilnych, a także z prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach ustawy z dnia 23 grudnia 1988 roku o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324), a celem tej pracy jest osiągnięcie wynagrodzenia lub dochodu dla zaspokojenia potrzeb materialnych. Nie można w tym wypadku mówić o pracy zarobkowej, która może być wykonywana w ramach stosunku pracy, względnie umowy cywilno – prawnej lub prowadzonej działalności gospodarczej. Diety, jakie otrzymywał odwołujący nie są wynagrodzeniem za pracę, gdyż podstawą ich wypłaty nie była żadna z w/w umów. Diety, które otrzymał odwołujący w żadnym wypadku nie stanowiły dochodu mającego wpływ na zaspokojenie potrzeb materialnych, należy je traktować jako rekompensatę za stracony czas i niejednokrotnie poniesione wydatki.

Sąd Rejonowy kierował się także wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2009 r. (I UK 140/09, Lex nr 564767), w którym SN stwierdził, że udział w posiedzeniach rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej, jakkolwiek uprawniający do otrzymania określonego ryczałtu miesięcznego, nie może być uznany za pracę zarobkową w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ponieważ zajecie to ma charakter społeczny, a nie zarobkowy.

Zdaniem Sądu, choć powyższe rozważania nie dotyczą stricte sytuacji członka Komisji Wyborczej, należy jednak je odnieść do stanu faktycznego przedmiotowej sprawy. R. R. również otrzymał jednorazową zryczałtowaną dietę, która nie może być jednak uznana za wynagrodzenie za wykonaną pracę. Wykonywanie zadań członka Komisji Wyborczej nie może być w żaden sposób utożsamiane z zarobkowaniem. Funkcja ta ma charakter działalności społecznej, obywatelskiej wykonywanej dla dobra społeczności lokalnej, wyborców organów władz jednostek samorządu terytorialnego. Aktywność członka Komisji Wyborczej nie może być w jakikolwiek sposób uznana jako praca. Ma ona charakter ekwiwalentu za koszty dojazdu na czynności związane z przeprowadzaniem głosowania i ustalaniem jego wyników, koszty utraconego zarobku, straconego czasu. Nie ma ona jednakże wartości wymiernej w odniesieniu do wykonywanych przez taką osobę czynności. Dieta ta stanowi jedynie swoistą formę rekompensaty kosztów, jakie często może ponieść członek Komisji Wyborczej, aby wypełnić ciężące na nim zadania, obowiązki.

O słuszności powyższych wywodów, świadczyć może również fakt, iż zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt. 17 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. 2012, poz. 361), wolne od podatku dochodowego są diety oraz kwoty stanowiące zwrot kosztów, otrzymywane przez osoby wykonujące czynności związane z pełnieniem obowiązków społecznych i obywatelskich – do wysokości określonej w odrębnych przepisach.

W ocenie Sądu, bezzasadnym byłoby również uznanie, iż rzeczona aktywność R. R. mogłaby wpłynąć negatywnie na przebieg jego leczenia lub stan zdrowia. Zadania, które wykonywał nie wiązały się z przesadnym wysiłkiem, czy też stresem.

Celem zwolnienia od pracy jest odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy, stąd w jego osiągnięciu przeszkodą mogą być wszelkie zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 04 listopada 2009 r., I UK 140/09, Lex nr 564767). Za zachowania niezgodne z celem zwolnienia w

orzecznictwie i piśmiennictwie uznano m.in. nadużywanie alkoholu, podejmowanie działań, których chory powinien unikać, jak wycieczki czy imprezy rozrywkowe, jak również zachowania pozostające w sprzeczności ze wskazaniami lekarskimi, tj. łamanie nakazu leżenia w łóżku lub zakazu wykonywania konkretnych prac. Wskazać należy, iż zawsze podkreśla się konieczność wzięcia pod uwagę konkretnego przypadku, w sposób indywidualny.

Określając termin „wykorzystywania zwolnienia w sposób niezgodny z jego celem” trzeba powołać stanowisko Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 25 kwietnia 2013 r. (I UK 606/12) wskazuje, że „wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy zawsze stanowi wykorzystywanie zwolnienia niezgodnie z jego celem, którym jest odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy. W jego osiągnięciu przeszkodą może być zarówno wykonywanie pracy zarobkowej (co przesądził ustawodawca), jak i inne zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję. Jedyne sporadyczna, incydentalna, wymuszona okolicznościami aktywność zawodowa (np. udział w posiedzeniach rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej) może usprawiedliwić zachowanie prawa do zasiłku chorobowego”.

Sąd Rejonowy prezentuje stanowisko, iż uczestnictwo ubezpieczonego w pracach Komisji Wyborczej w wyborach do jednostek samorządu terytorialnego, za które otrzymał jednorazową dietę, nie jest objęte zakazem pojęcia „praca zarobkowa” w rozumieniu ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, gdyż miało charakter społeczny, podyktowany potrzebą spełnienia swojej obywatelskiej powinności (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 marca 1994 r., III AUr 724/93, OSA 1994, z. 6, poz. 47, wyrok Sądu Rejonowego Wrocław Śródmieście we Wrocławiu z dnia 11 lutego 2014r., Sygnatura XU-843/13). Nie jest to również wykorzystywanie zwolnienia w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia

Od powyższego wyroku apelację złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Orzeczeniu zarzucił: naruszenie przepisów prawa materialnego tj. przepisu art. 17 ust.1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez uznanie, że ubezpieczony w okresie zwolnienia lekarskiego nie wykonywał pracy zarobkowej i nie wykorzystywał zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia a przez to nie utracił prawa do tego zasiłku za cały okres zwolnienia oraz przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: art. 233 § 1 k.p.c.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy w pełni aprobuje stanowisko Sądu Rejonowego, wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W ocenie Sądu II instancji, Sąd Rejonowy dokonał właściwych ustaleń faktycznych w sprawie i przeprowadził właściwą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego przy uwzględnieniu zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, które to ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Spór dotyczył kwestii czy ubezpieczony uczestnicząc w czasie zwolnienia lekarskiego od pracy w posiedzeniach obwodowej komisji wyborczej wykonywał "inną pracę zarobkową" określoną w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1974r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, która to powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego.

Podnieść należy, że praca zarobkowa wykonywania jest najczęściej w oparciu o zawartą wcześniej umowę o pracę z uwzględnieniem warunków określonych w Kodeksie pracy, może ona również wynikać z szeregu umów cywilnych a także z prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, a celem tej pracy jest osiągnięcie wynagrodzenia lub dochodu dla zaspokojenia potrzeb materialnych.

Wykładnia art. 17 ustawy zasiłkowej musi uwzględniać w pierwszej kolejności funkcje zasiłku chorobowego. Według przeważającego w doktrynie i judykaturze poglądu przyjmuje się, że zasadniczym celem zasiłku chorobowego

jest kompensata utraconego przez ubezpieczonego dochodu (inaczej: rekompensata zarobku) wskutek wystąpienia u niego czasowej, przejściowej niezdolności do zarobkowania. De lege lata utratę prawa do zasiłku powodują: wykonywanie każdej pracy zarobkowej oraz wykorzystywanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia, co pozwala na interpretowanie tego przepisu w taki sposób, że wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy jest zawsze wykorzystywaniem zwolnienia niezgodnie z jego celem. Celem zwolnienia od pracy jest zaś odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy. W jego osiągnięciu przeszkodą może być zarówno wykonywanie pracy zarobkowej (co przesądził ustawodawca), jak i inne zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 338).

Przesłanki utraty prawa do zasiłku są niezależne od siebie i mają samoistny charakter. W piśmiennictwie i w orzecznictwie wskazuje się, że skoro w art. 17 ust. 1 ustawy obie przesłanki połączono spójnikiem "lub", to na płaszczyźnie semantycznej nie sposób traktować łącznie obu przesłanek (U. Jackowiak, glosa aprobująca do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006 z. 4, poz. 43). Pogląd ten został wypowiedziany również w szeregu judykatów, gdzie wskazywano, że przesłanki powodujące utratę prawa do świadczenia mają charakter niezależny, odrębny. W konsekwencji wystarczy więc, że w czasie orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczony wykonuje "pracę zarobkową" i nie jest niezbędne, aby była ona niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005 nr 21, poz. 342). Podkreśla się również, że stanowisko takie wynika z jednoznacznej treści przepisu, który wyraźnie wskazuje na te dwie przesłanki i nie łączy ich w żaden sposób. Gdyby przesłanki te musiały być spełnione łącznie, to przepis stanowiłby o "wykonywaniu pracy zarobkowej, która jest niezgodna z celem zwolnienia" (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 r., II UK 154/04, OSP 2006 z. 4, poz. 43).

Odnosnie do pojęcia "pracy zarobkowej" w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowany jest pogląd, że praca zarobkowa w rozumieniu art. 17 ust. 1 omawianej ustawy nie musi być wykonywana w pełnym wymiarze, jako że tę negatywną przesłankę odnosi się do niezdolnego do pracy i pełny wymiar czasu pracy mógłby w ogóle podważać zasadność orzeczonej niezdolności do pracy (por. wyrok z dnia 6 lutego 2008 r., II UK 10/07, LEX nr 448871), a także, że nie chodzi w tym przypadku o odwołanie się do wykonywania pracy na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku zatrudnienia w szerokim tego słowa znaczeniu. Nie chodzi więc w szczególności o wykonywanie pracy podporządkowanej, czy zależności służbowej, co jest charakterystyczne dla stosunku pracy. Jest to więc "praca" w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności ma podstawie różnych stosunków prawnych o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 maja 1996 r., III AUr 388/96, Prawo Pracy 1997 nr 2, s. 43; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 stycznia 1999 r., III AUa 945/98, OSA 1999 nr 11-12, poz. 58; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2000 r., II UKN 513/99, OSNAPiUS 2001 nr 20, poz. 627; z dnia 19 lipca 2001 r., II UKN 494/00, OSNP 2003 nr 9, poz. 234, z dnia 20 stycznia 2005, I UK 154/04, OSP 2006 nr 4, poz. 43). Praca powinna być świadczona osobiście, choć nie musi to być praca fizyczna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1999 r., II UKN 236/99, OSNAPiUS 2001, poz. 237; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 maja 1997 r., III AUa 155/97, Prawo Pracy 1997 nr 7, s. 45). Odnosząc się do "zarobkowego" charakteru pracy w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie zauważono, że przepisy bynajmniej nie wymagają, aby praca była podjęta "w celu zarobkowym". Jest to zresztą kwestia mało istotna w przypadku, gdy wykonywanie określonych czynności przynosi rzeczywisty dochód (zarobek). W tym przypadku problem, czy praca została podjęta "w celu" uzyskania tego dochodu traci na znaczeniu jako dotyczący motywów zachowania. Nie ma też znaczenia kwestia, że określone czynności mogą być wykonywane odpłatnie lub nieodpłatnie. Ważne jest, jak były wykonywane w rzeczywistości (por. wyrok z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSP 2006 nr 4, poz. 43). Nie budzi jednak wątpliwości, że chodzi o "zarobek" jako świadczenie wzajemne za wykonanie określonej pracy.

Jak wynika z akt sprawy ubezpieczony w spornym okresie był członkiem obwodowej komisji wyborczej Nr 12. Nie można w tym przypadku mówić o pracy zarobkowej, która może być wykonywana w ramach stosunku pracy

w tym również spółdzielczego stosunku pracy, względnie umowy cywilno-prawnej lub prowadzenie działalności gospodarczej, mogą stanowić podstawę do świadczenia pracy.

Akcentowane przez organ rentowy "diety" jakie otrzymywał ubezpieczony z tytułu uczestnictwa w posiedzeniach komisji nie są wynagrodzeniem za pracę. Podnieść należy, że diety oraz kwoty stanowiące zwrot kosztów otrzymywanych przez osoby wykonujące czynności związane z pełnieniem obowiązków społecznych i obywatelskich, do wysokości określonej w odrębnych przepisach są wolne od podatku dochodowego co wynika z art. 21 ust. 1 pkt 17 ustawy z dnia 26 lipca 1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. Nr 80 poz. 350).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy – podobnie jak Sąd I instancji - uznał, że, nie zostały spełnione przesłanki z art. 17 ust. 1 cyt. ustawy z dnia 25.06.1999r. uzasadniające pozbawienie ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego a tym samym na podstawie **art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.**